

4 Co je pokání

Sledoval jsem projev prezidenta Zemana, v němž vyjadřoval své stanovisko k válce na Ukrajině. Prezident připustil, že se mýlil. Mnozí jsou tímto jeho postojem překvapeni, někteří lidé říkají: „Konečně!“

Pro mě je to, co Zeman řekl, žalostně málo. A netýká se to jen prezidenta, ale všech lidí, kteří v minulosti aktivně podporovali jakékoli zlo, ať ruské, čínské, americké či jakékoli jiné. Tady přeci nestačí říci: „Zmýlil jsem se.“ To zlo mělo totiž na svědomí války a množství zabitých, ponížených, zmučených a zlomených lidí. Jediný správný postoj ve chvíli, kdy si člověk uvědomí, že podporoval zlo, je hluboké a upřímné pokání.

Slovo pokání znamená změnu smýšlení, obrácení, proměnu postojů, ale také nápravu toho, co jsem svým zlým jednáním způsobil. V případě veřejného činitele by pokání mělo vést k tomu, že by se omluvil všem, kterým ublížil, že by vyjádřil hlubokou lítost nad svým chováním, a především že by abdikoval z funkce, kterou svými postoji zneuctil. Kdo podporoval zlo, zlé systémy, zlé lidi, zlé ideologie, kdo se zapletl s falešnými politickými směry, nemůže prostě jen říci: „Zmýlil jsem se.“ Vždyť tím, že zlo podporoval, umožnil jeho existenci. Stal se spoluviníkem, spolupachatelem.

V minulosti se mnohokrát ukázalo, jaké neblahé následky má, když se pokání zanedbá. Příkladem může být třeba Rakousko, které se po druhé světové válce nevyrovnalo se svou nacistickou

minulostí – a celá země tím byla (s možná dosud je) morálně poškozena. Symbolickým vyústěním tohoto zanedbání vlastní sebereflexe bylo v roce 1986 zvolení Kurta Waldheima do prezidentské funkce, a to přesto, že se tento muž podílel na válečných zločinech páchaných v roce 1943 německou armádou v Řecku.

Jiný příklad míří domů: ani my jsme se zcela nevyrovnali s komunistickou minulostí, především s obdobím normalizace. Důsledkem je skutečnost, že pro mnoho voličů není nepřijatelné do vrcholných funkcí volit lidi s pochybnou morálkou.

Pokání je pro nás jedním z největších dober. Umožňuje totiž jít dál navzdory selhání. Vytahuje viníka z beznaděje a zoufalství, poškozenému poskytuje základní satisfakci. Především však umožňuje smíření.

V devadesátých letech postavil na myšlenku pokání své komise smíření bývalý jihoafrický arcibiskup Desmond Tutu. Díky těmto komisím se ti, kdo byli pronásledováni zločineckým režimem apartheidu, mohli setkávat s pachateli ukrutností, kteří se jim omlouvali a vysvětlovali své tehdejší motivy a své vidění světa. Podobné komise se pak objevily v mnoha dalších zemích s temnou minulostí.

V souvislosti s pokáním se mi vybavila také vzpomínka na větu „Je suis Charlie“. Objevila se v roce 2015 jako projev solidarity po teroristickém útoku na redakci francouzského satirického časopisu Charlie Hedbo. Dnes mnozí z nás prožívají pocit sounáležitosti s Ukrajinou, a tak by řekli: „Je suis ukrainien“ („Já jsem Ukrajinec“). Není i to součástí pokání, změny smýšlení? Vzpomeňme, jak jsme na Ukrajince pohlíželi před několika lety. Stáli nám vůbec za pozornost? Po vypuknutí války jsme mnozí vstoupili do kristovského modu soucitu a sounáležitosti s pronásledovaným a napadeným národem.

Je hodně důležité si čas od času říci: „Je suis un réfugié“ („Já jsem uprchlík“), „Je suis sans-abri“ („Já jsem bezdomovec“), ale také třeba „Je suis Rom“ („Já jsem Rom“), „Je suis homosexuel“ („Já jsem homosexuál“) a já nevím, koho ještě jmenovat z těch, kteří jsou ohrožení, nepřijatí, souzení, o kom „se mluví“ jako